

KOMMUNAL ORDLISTA, BESKRIVNING AV DATASETET

Detta verk är licensierat under en Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell-licens. Läs mer om licensen på adressen <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Materialet har publicerats i formatet Term Base eXchange (TBX) (<http://www.tbxinfo.net/tbx-about/>). Schema i ordlistan är i png-format.

Fälten i termposterna och relationen mellan dem:

```
termEntry
  Projekti
  Tietueinfo
  Graphic
  Term
    Kielioppi
    Tyyli
    Suhde
    Määritelmä
    Selite
    Lisätieto
    Ks myös
```

Ordlistan omfattar inte de ändringar av lagstiftningen som har gjorts efter att ordlistan publicerades 2013.

Ordlistan finns också i statsrådets termbank Valter (www.valter.fi).

Nedan finns förordet till den elektroniska versionen av ordlistan.

KOMMUNAL ORDLISTA

FÖRORD

År 1998 inledde finansministeriet tillsammans med statsrådets kansli ett terminologiprojekt i syfte att utarbeta flerspråkiga ordlistor med termer från de centrala sektorerna inom finansministeriets kompetensområde. Projektet resulterade då i *EMU-ordlista* (1999), *Budgetordlista* (2001), *Skatteordlista* (2002) och *Arbetsmarknadsordlista* (2005). Som en fortsättning på projektet har ordlistorna nu utökats med *Kommunal ordlista* (2013).

Den kommunala ordlistan omfattar cirka 220 centrala kommunala begrepp med definitioner på finska, svenska och engelska. Ordlistan riktar sig i första hand till anställda inom statsförvaltningen, men vi hoppas att den kan vara till nytta också för andra som arbetar med kommunala frågor och som behöver kommunal terminologi. Ordlistan syftar till att förenhetliga bruket av termer och sålunda skapa klarhet i kommunala texter på de olika språken.

Den finska delen av ordlistan har utarbetats av följande sakkunniga vid finansministeriet, statsrådets kansli, Finlands Kommunförbund och Institutet för de inhemska språken:

- förvaltningsrådet *Arto Luhtala*, finansministeriet (projektgruppens ordförande)
- translator *Veronica Eriksson*, Finlands Kommunförbund
- språkgranskare *Merja Fleming*, finansministeriet
- ledande jurist *Heikki Harjula*, Finlands Kommunförbund
- translator *Heli Huttunen*, Finlands Kommunförbund

- translator *Timo Juvonen*, finansministeriet
- myndighetsspråkvårdare *Matti Räsänen*, Institutet för de inhemska språken
- ledande terminolog *Kaisa Kuhmonen*, statsrådets kansli (projektgruppens sekreterare)

Den tekniska delen av ordlistarbetet sköttes av terminolog *Simo Kankkunen* vid statsrådets kansli.

Den svenska delen av den kommunala ordlistan har utarbetats av translator *Veronica Eriksson* från Finlands Kommunförbund och translator *Timo Juvonen* från finansministeriet. Den engelska delen har utarbetats av översättaren *Peter Ovell* vid översättningsbyrån Bellcrest Käännökset Oy och har granskats av språkgranskare *Merja Fleming* från finansministeriet och translator *Heli Huttunen* från Finlands Kommunförbund. Högscolepraktikanterna *Piia Montonen* och *Juulia Vanninen* deltog i insamlingen av termer på svenska och engelska.

Den kommunala ordlistan skickades på remiss i två omgångar: först den finska delen och sedan språkversionerna. Remissrundan gav oss värdefull respons av sakkunniga. Ett stort tack till alla som kommenterat ordlistan!

TILL ANVÄNDAREN

Avgränsning

Den kommunala ordlistan innehåller centrala begrepp som gäller kommunsektorns organisation, förtroendevalda och tjänsteinnehavare, det kommunala beslutsfattandet, den kommunala ekonomin, statsandelssystemet, ändringar i kommunindelningen och kommunens uppgifter. Eftersom kommunerna har ett mycket omfattande verksamhetsfält innehåller ordlistan begrepp från många olika områden. Särskilt begrepp som förekommer i lagstiftningen om kommunsektorn har tagits med i ordlistan. Remissrundan gav en hel del förslag till flera ord, men på grund av projektets tidsplan kunde endast en liten del av dem tas med i listan. Författningsändringar har beaktats ända till 1.6.2012.

En del av begreppen har redan tidigare definierats i ordlistor som utarbetats av bland annat statsrådets kansli, terminologicentralen TSK, Institutet för hälsa och välfärd samt undervisnings- och kulturministeriet. Projektgruppen har också samarbetat med den kärnterminologigrupp som arbetar med utvecklingsprocessen för terminologi inom den offentliga förvaltningen (JHS 175). De ordlistor och andra väsentliga källor som använts i den kommunala ordlistan anges i källförteckningen.

Metoder och principer

Den kommunala ordlistan har utarbetats med terminologiska metoder genom analys av begreppens innehåll, deras inbördes förhållanden och de begreppssystem som bildas av dessa förhållanden. Det centrala innehållet i begreppet beskrivs i form av en definition. Många begrepp i ordlistan förekommer också inom andra områden än kommunsektorn. Sådana begrepp har i mån av möjlighet definierats så att definitionen också täcker andra områden. Vissa begrepp (t.ex. *nämnd*) har ändå definierats uttryckligen ur kommunsektorns perspektiv. Perspektivet anges då inom vinkelparentes i början av definitionen.

I enlighet med internationella standarder för terminologiskt arbete inleds definitionerna med liten bokstav och avslutas utan punkt. I anmärkningen under definitionen ges vid behov tilläggsinformation om begreppet eller om hur termen används. Anmärkningarna är skrivna i form av vanliga meningar. Vissa begrepp (t.ex. *sektion*) har i stället för definition försetts med en mer utförlig beskrivning i anmärkningen.

Beteckningar i ordlistan

Begreppen i ordlistan har delats in i sju kapitel efter ämnesområde. Varje begrepp presenteras som en termpost. I början av termposten anges namnet på ordlistan och kapitlet. En del av begreppen presenteras också i form av begreppsscheman som beskriver begreppssystemen. I så fall finns en länk till schemat i början av termposten. Exempel på en termpost:

ordlistans kapitel och begreppets nummer	Tietueen lähde:	Kuntasanasto (2013), luku A: Kunta-alan organisaatioyksiköitä, käsite A001
--	-----------------	--

länk till det finska begreppsdiagrammet		► Kuva: Kuntasanasto (2013), D3 Kuntakonserni
länk till det svenska begreppsdiagrammet		► Kuva: Kommunal ordlista (2013), D3 Kommunkoncern
den finska termen	fi	kunta
	fi	kaupunki <i>suppeampi käsite</i>
definition som beskriver det väsentliga begreppsinnehållet	<i>Määritelmä:</i>	paikallistasolla toimiva julkisyhteisö, jolla on oma rajattu alueensa ja väestönsä sekä verotusoikeus ja jonka asukkaat valitsevat vaaleilla ylintä päätösvaltaa käyttävän toimielimen
anmärkning som ger ytterligare information om begreppet	<i>Selite:</i>	Suomessa kunnat eivät ole valtion valvonnassa toisin kuin useimmissa muissa maissa.
tilläggsinformation om termen	<i>Lisätieto:</i>	Kunta voi käyttää nimitystä kaupunki, jos se katsoo täyttävänsä kaupunkimaiselle yhdyskunnalle asetettavat vaatimukset.
se också	<i>Ks. myös:</i>	kunnallinen itsehallinto , yleinen toimiala , erityistoimiala
svensk ekvivalent	sv	kommun
	sv	stad <i>snävare begrepp</i>
svensk översättning av definitionen	<i>Määritelmä:</i>	lokalt offentligt samfund som har ett eget avgränsat område och en egen avgränsad befolkning samt beskattningsrätt och vars högsta beslutande organ väljs av invånarna genom val
svensk översättning av förklaringen	<i>Selite:</i>	I Finland har staten inte tillsyn över kommunerna, vilket är fallet i de flesta andra länder.
tilläggsinformation om termen	<i>Lisätieto:</i>	Kommunen kan använda benämningen stad när den anser sig uppfylla de krav som ställs på ett stadssamhälle.
se också	<i>Ks. myös:</i>	kommunal självstyrelse , allmän kompetens , kommunens obligatoriska uppgifter

Den term som rekommenderas i första hand står i allmänhet överst i termposten. Sedan anges synonymerna under varandra. Vissa termer följs av en kommentar om hur termen används, huruvida den kan rekommenderas eller i vilken mån begreppen motsvarar varandra:

<i>rekommenderas</i>	form som rekommenderas framför andra former
<i>avrådd</i>	felaktig eller vilseledande form
<i>i författningar</i>	form som används i Finlands författningar och som avviker från allmänt språkbruk
<i>officiell</i>	officiell term
<i>inofficiell</i>	term som avviker från den officiella, t.ex. den som anges i lagstiftningen
<i>i allmänspråket</i>	uttryck som används i allmänspråket
<i>förkortning</i>	förkortad form
<i>kortform</i>	kortare beteckning som kan användas i stället för den längre formen eller för att undvika upprepning
<i>föråldrad</i>	term som fallit ur bruk
<i>snävare begrepp</i>	snävare begrepp än det finskspråkiga eller det förstnämnda svenskspråkiga begreppet
<i>vidare begrepp</i>	vidare begrepp än det finskspråkiga eller det förstnämnda svenskspråkiga begreppet
<i>besläktat begrepp</i>	inte helt motsvarande begrepp

Det nummer som står inom parentes efter en term (1) skiljer åt homonymer, dvs. termer som stavas på samma sätt men som refererar till olika begrepp, till exempel *basservice (1)* och *basservice (2)*.

De termer som är markerade med mörkblått i fälten med definitioner och förklaringar markeras med understrykning när du pekar på dem med musen. Dessa är länkar till begrepp som definieras på ett annat ställe i ordlistan.

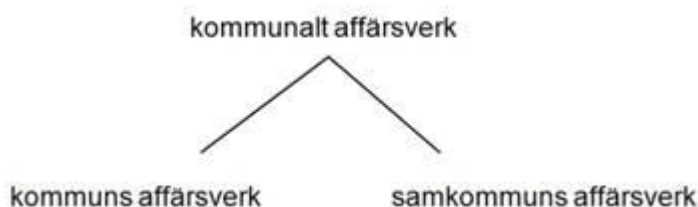
I ordlistan används följande koder och förkortningar:

<i>fi</i>	finska
<i>sv</i>	svenska
<i>svFI</i>	term som främst används i Finland
<i>svSE</i>	term som främst används i Sverige
<i>en</i>	engelska
<i>enUS</i>	amerikansk engelska
<i>n</i>	neutrum (ett-ord)
<i>pl</i>	pluralis

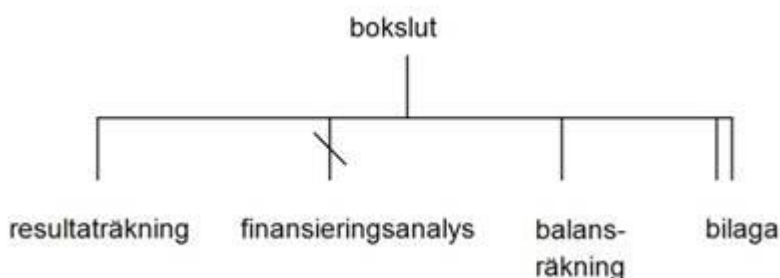
Begreppsdiagram

Ordlistan innehåller begreppsdiagram som illustrerar relationerna mellan begreppen och gör det lättare att överblicka helheter. Diagrammen finns enbart på finska och svenska. De termer som ingår i ordlistan är markerade med **fet stil** i diagrammen. Siffran före respektive term hänvisar till termpostens nummer i ordlistan. De termer som inte är markerade med fet stil är avsedda att underlätta tolkningen av diagrammet, men de har inte definierats i ordlistan.

I begreppsdiagrammen framställs generiska relationer med träddiagram. Den generiska relationen beskriver relationen mellan ett överordnat, dvs. vidare begrepp (*kommunalt affärsverk*) och ett underordnat, dvs. snävare begrepp (*samkommuns affärsverk*).

En partitiv relation framställs med ett kamdiagram. Till exempel består ett *bokslut* i allmänhet av en *resultaträkning*, en *finansieringsanalys*, en *balansräkning* och bilagor. Ett snedstreck i ett diagram som beskriver en partitiv relation anger att denna del inte alltid utgör en del av helheten. Dubbla streck anger att helheten i allmänhet består av flera sådana delar:

Alla andra begreppsrelationer är associativa relationer. De anger till exempel relationen mellan aktör och verksamhet eller orsak och verkan. Till exempel görs en *särskild kommunindelningsutredning* av en *kommunindelningsutredare*.

Begreppsområden i den kommunala ordlistan

- A Organisationsenheter
- B Förtroendevalda och tjänsteinnehavare
- C Kommunens beslutsförfarande
- D Kommunens ekonomi
- E Statsandelssystemet
- F Ändringar i kommunindelningen

Förteckning över begreppsdiagrammen

C1	Röstning
C2	Val
C3	Kommunens instruktioner
C4	Initiativ
C5	Sökande av ändring
D1	Kommunens skatteinkomster
D2	Samkommuner och kommunala affärsverk
D3	Kommunkoncern
D4	Ekonomiplanering
D5	Bokslut
E1	Statens inkomstöverföringar till kommunerna
E2	Statsandelar
F1	Ändringar i kommunindelningen
F2	Sammanslagning av kommunen
G1	Kommunens uppgifter
G2	Hälso- och sjukvård
G3	Social trygghet
G4	Områdesanvändning
G5	Kommunalteknik

LÄHTEET – KÄLLOR – SOURCES

Kuntasanaston laatimisessa on käytetty pääasiassa seuraavia lähteitä:

I arbetet med ordlistan har i huvudsak följande källor använts:

The following are the principal sources used in the compilation of the Local Government Glossary:

Budjettisanasto (2001). Helsinki: Taloustieto. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Eduskuntasanasto (2008). Eduskunnan kanslian julkaisu 2/2008. Helsinki. Saatavissa: www.valter.fi (1.9.2011).

Encyclopædia Iuridica Fennica (1994–1998). Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja n:o 24–30. Helsinki

Energiasanasto (1989). TSK 16. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Hannus, Arno, Hallberg, Pekka & Niemi, Anne E. (2009). *Kuntalaki*. 4., uud. p. Helsinki: WSOYpro.

Harjula, Heikki & Prättälä, Kari (2007). *Kuntalaki – tausta ja tulkinnat*. 7., uud. p. Helsinki: Talentum.

Heuru, Kauko, Mennola, Erkki & Ryynänen, Aimo (2008). *Kunta – kunnallisen itsehallinnon perusteet*. Helsinki: Edita.

Informationsbladet Språkråd 2/2012. Statsrådets svenska språknämnd. Saatavissa: <http://vnk.fi/hank-keet/ruotsin-kielen-lautakunta/lehti-sprakrad/pdf/Sprakrad-2-2012.pdf> (1.3.2013)

Kelan terminologinen sanasto – terveyteen liittyvät käsitteet (2010). TSK 41. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Kiinteistöliiketoiminnan sanasto (2001). RAKLI. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Korhonen, Sirpa & Merisalo, Maria (toim.): *Toimiva kunta* (2008). Helsinki: FCG Efeko.

Lehmuskoski, Antero & Kuusisto-Niemi, Sirpa (2008): *Sosiaalialan sanasto asiakastietojärjestelmää varten*. Stakes, raportteja 30/2008. Helsinki. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/9150c01f-cce2-4a56-b4ee-d529e77d3660/Sanasto.pdf> (1.3.2013).

MOT Kielitoimiston sanakirja (2012). Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone.

Opetustoimen sanasto. Raportti opetustoimen sanastotyöstä osana Oppijan verkkopalvelu -esiselvitystä. Luonnos 17.1.2011.

Pankki- ja rahoitussanasto. Sanastokeskus TSK. Helsinki. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tsk/pankkisanasto/fi> (1.3.2013).

Salmela, Anna & Suomalainen, Johanna (2000): *Minisanasto uudesta maankäyttö- ja rakennuslaista*. Termino 3/2000.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasasiakirjasanasto (1995). Helsinki: Stakes ja TSK. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto (2011). Versio 1.0. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/09ead9fb-cf11-4f3e-b879-e1b9cf0d3490/Sosiaalipalvelujen+luokituksen+sanasto.pdf> (1.3.2013).

Svenskt lagspråk i Finland. Föreskrifter, anvisningar och rekommendationer från statsrådets kansli 1/2010. <http://vnk.fi/hankkeet/ruotsin-kielen-lautakunta/slaf/sv.jsp> (1.3.2013).

Tuomioistuinsanasto (2001). Helsinki: Edita. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Työmarkkinasanasto (2005). Helsinki: Taloustieto. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Valtioneuvoston sanasto (2009). Valtioneuvoston kanslia. Helsinki. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Varautumisen ja väestönsuojelun sanasto (2009). TSK 39. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Verosanasto (2002). Helsinki: Taloustieto. Saatavissa: www.valter.fi (1.3.2013).

Ympäristösanasto (1998). TSK 27. Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/> (1.3.2013).

Säädökset – Författningar

Valtioneuvoston asetus kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnasta 28/2008
Statsrådets förordning om delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning 28/2008

Hallintolaki 434/2003
Förvaltningslag 434/2003

Joukkoliikennelaki 869/2009
Kollektivtrafiklag 869/2009

Jätelaki 646/2011
Avfallslag 646/2011

Kansanterveyslaki 66/1972
Folkhälsolag 66/1972

Kirjastolaki 904/1998
Bibliotekslag 904/1998

Kotikuntalaki 201/1994
Lag om hemkommun 201/1994

Kunnallinen eläkelaki 549/2003
Lag om kommunala pensioner 549/2003

Kuntajakolaki 1698/2009
Kommunindelningslag 1698/2009

Kuntalaki 365/1995
Kommunallag 365/1995

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009
Lag om statsandel för kommunal basservice 1704/2009

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998
Lag om yrkesutbildning 630/1998

Laki koiraverosta 590/1979
Lag om hundskatt 590/1979

Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta 254/1993
Lag om kommunala arbetsmarknadsverket 254/1993

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 304/2003
Lag om kommunala tjänsteinnehavare 304/2003

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009
Lag om statsandel för kommunal basservice 1704/2009

Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 169/2007
Lag om en kommun- och servicestrukturreform 169/2007

Laki omaishoidon tuesta 937/2005
Lag om stöd för närståendevård 937/2005

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009
Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet 1705/2009

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992
Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 734/1992

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 569/2009
Lag om servicesedlar inom social- och hälsovården 569/2009

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998
Lag om grundläggande konstundervisning 633/1998

Laki talous- ja velkaneuvonnasta 713/2000
Lag om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning 713/2000

Laki toimeentulotuesta 1412/1997
Lag om utkomststöd 1412/1997

Lastensuojelulaki 417/2007
Barnskyddslag 417/2007

Liikuntalaki 1054/1998
Idrottslag 1054/1998

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999
Markanvändnings- och bygglag 132/1999

Nuorisolaki 72/2006
Ungdomslag 72/2006

Perusopetuslaki 628/1998
Lag om grundläggande utbildning 628/1998

Sosiaalihuoltolaki 710/1982
Socialvårdslag 710/1982

Suomen perustuslaki 731/1999
Finlands grundlag 731/1999

Tilintarkastuslaki 459/2007

Revisionslag 459/2007

Vaalilaki 714/1998

Vallag 714/1998

Vesihuoltolaki 119/2001

Lag om vattentjänster 119/2001

Ympäristönsuojelulaki 86/2000

Miljöskyddslag 86/2000

Finnish Statutes

Act on Basic Education in the Arts (633/1998)

Act on Central Government Transfers to Local Government (1147/1996)

Act on Central Government Transfers to Local Government for Basic Public Services (1704/2009)

Act on Client Fees in Social Welfare and Health Care (734/1992)

Act on Financial and Debt Counselling (713/2000)

Act on Local Authority Boundaries (1196/1997)

Act on Municipal Officeholders (304/2003)

Act on Public Contracts (348/2007)

Act on Restructuring Municipalities and Services (169/2007)

Act on Service Vouchers for Social Welfare and Health Care (569/2009)

Act on Support for Informal Care (937/2005)

Act on the Financing of Educational and Cultural Provision (1705/2009)

Act on the Local Government Employers' Labour Market Organisation (254/1993)

Administrative Judicial Procedure Act (586/1996)

Administrative Procedure Act (434/2003)

Auditing Act (459/2007)

Basic Education Act (628/1998)

Child Welfare Act (417/2007)

Decree on the Advisory Committee on Local Government Finances and Administration (1314/1993)

Dog Tax Act (590/1979)

Election Act (714/1998)

Environmental Protection Act (86/2000)

Land Use and Building Act (132/1999)

Library Act (904/1998)

Local Government Act (365/1995)

Local Government Pensions Act (549/2003)

Municipality of Residence Act (201/1994)

Primary Health Care Act (66/1972)

Public Transport Act (869/2009)

Social Assistance Act (1412/1997)

Social Welfare Act (710/1982)

Sports Act (1054/1998)

The Constitution of Finland (731/1999)

Vocational Education and Training Act (630/1998)

Waste Act (646/2011)

Youth Act (72/2006)

Verkkosivustot – Webbsidor – Websites (1.3.2013)

commin.org/en/bsr-glossaries/

www03.oph.fi/sanasto/

eur-lex.europa.eu

europa.eu
eurovoc.europa.eu
fi.wikipedia.org
home.scotland.gov.uk/home
iate.europa.eu
www.cipfa.org
www.gov.uk
www.eurofound.europa.eu
www.europarl.europa.eu/
www.hankintailmoitukset.fi
www.hel.fi
www.intermin.fi
www.keva.fi
www.kungalv.se
www.kunnat.net
www.kuntatyonantajat.fi
www.kuntientakauskeskus.fi
www.legislation.gov.uk
www.local.gov.uk
www.mah.gov.on.ca
www.minedu.fi
www.nalc.gov.uk
www.ne.se
www.oph.fi
www.parliament.uk
www.kommunerna.net
www.localfinland.fi
www.sovereignty.org.uk
www.stat.fi
www.stm.fi
www.terveyskirjasto.fi
www.tsk.fi/tepa
www.valter.fi
www.vm.fi
www.ymparisto.fi